

OP WEG NAAR PRACTORATEN

Da Vinci College | Dienst Onderwijs, Strategie & Kwaliteit
Versie 1.0 | September 2021

GRENSDOORBREKEND ONDERWIJS

Het Da Vinci College wil haar studenten de juiste start geven op de arbeidsmarkt. Dat doet men onder andere door het incorporeren van actuele beroepspraktijken in het onderwijs. De afgelopen jaren heeft het Da Vinci College daar de nodige stappen in gezet, bijvoorbeeld door het creëren van hybride leeromgevingen.

Het incorporeren van actuele en vernieuwende beroepspraktijken vraagt om een blik van buiten naar binnen: het onderwijs dient op de hoogte te zijn van de ontwikkelingen binnen de beroepen om die te vertalen naar het onderwijs. Practoraten kunnen daar een belangrijke rol bij spelen.

Practoraten hebben als doel om kennis te ontwikkelen over nieuwe beroepspraktijken. Die kennis wordt vervolgens gebruikt om het onderwijs te vernieuwen. In die zin zijn de practoraten een belangrijke schakel in het overbruggen van de grens tussen de school en het werkveld.

PRACTORATEN

Practoraten ontwikkelen kennis over vernieuwende beroepspraktijken. Het gaat dan om veranderingen binnen de beroepen, met name om de inhoud van het werk en wat dat betekent voor het onderwijs. Er zijn twee typen practoraten (Practoraten, 2018a):

- practoraten waarbij de nadruk ligt op de vakinhoudelijke vernieuwing, en
- practoraten waarbij de nadruk ligt op de onderwijs-

kundige vernieuwing.

Het Da Vinci College heeft gekozen voor practoraten die zich richten op de vakinhoudelijke vernieuwingen. Dit type practoraten verkent de ontwikkelingen binnen de beroepen. Die inzichten dragen vervolgens bij aan de vernieuwing van het onderwijs. Samenvattend gaat het dan om de volgende drie kernactiviteiten:

- Het **verkennen** van nieuwe beroepspraktijken via bijvoorbeeld bedrijfsbezoeken, werkveldbijeenkomsten of via deelname aan samenwerkingsverbanden tussen het onderwijs en het bedrijfsleven.
- Het **ontwikkelen** van kennis over nieuwe beroepspraktijken via praktijkgericht onderzoek.
- Het **inbedden** van de nieuwe beroepspraktijken in het onderwijs.

Practoraten creëren binnen de school **werkplaatsen** waar, in samenwerking met diverse stakeholders, nieuwe beroepspraktijken worden onderzocht, gerealiseerd en gedeeld. Dit vanuit het doel om het onderwijs verder te innoveren zodat er een optimale aansluiting blijft bestaan met de beroepen waar het mbo voor opleidt.

Resultaten

De resultaten die de practoraten opleveren zijn zichtbaar in het onderwijs. Daarbij valt te denken aan onderwijsproducten zoals:

- leermiddelen
- een lesprogramma

- praktijkopdrachten
- een training voor docenten

Daarnaast doen de practoraten ook aan brede kennisdeling in de vorm van bijvoorbeeld adviezen, publicaties, lezingen of masterclasses.

Hybride leeromgevingen

Met de diverse hybride leeromgevingen heeft het Da Vinci College een goede context in huis voor het creëren en bestuderen van nieuwe beroepspraktijken. De practoraten kunnen werkplaatsen realiseren in hybride leeromgevingen zoals de Duurzaamheidsfabriek (DZHF), het Drechtsteden Ondernemers Centrum (DOC), het Zorglab én het Innovatie- en Afstudeercentrum (IAC) in Gorinchem.

Door de werkplaatsen te koppelen aan de hybride leeromgevingen komen de practoraten fysiek en organisatorisch dicht bij het onderwijs te staan. Daarnaast maakt dit een snelle start mogelijk. Practoraten bouwen voort op én versterken de ontwikkeling van hybride leeromgevingen.

POSITIONERING PRACTORATEN

Het Da Vinci College wil drie practoraten inrichten voor de sectoren Techniek & Media (T&M), Economie & Ondernemerschap (E&O) en Gezondheidszorg & Welzijn (G&W). Daarnaast wordt de mogelijkheid verkend voor een practoraat bij de sector Participatie. Het eerste practoraat, van de sector T&M, start bij aanvang van schooljaar 2021-2022. De andere practoraten volgen later dat schooljaar.

Inrichting van de practoraten

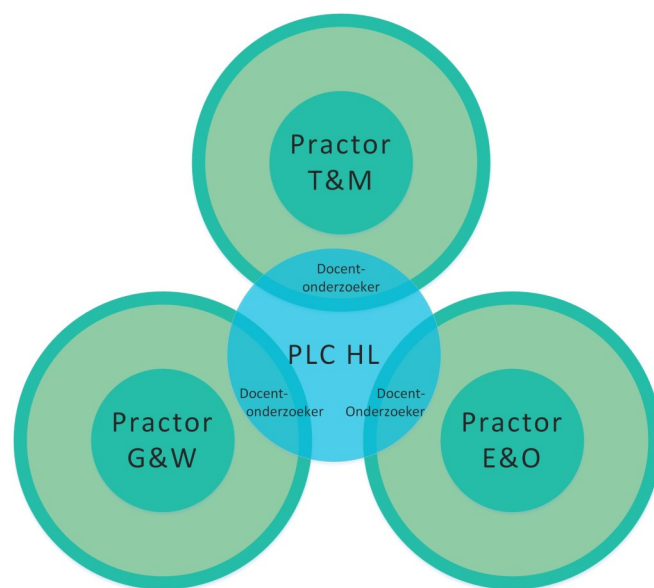
Een practoraat staat onder leiding van een practor die als hoofdonderzoeker richting en sturing geeft aan de

onderzoeksactiviteiten. De practor werkt nauw samen met docent-onderzoekers die afkomstig zijn uit de sector. De practor en de docent-onderzoekers bepalen in goed overleg hoe het onderzoeksprogramma wordt uitgevoerd en welke activiteiten zij samen of individueel oppakken.

De docent-onderzoekers zorgen voor de verbinding tussen het practoraat en de opleidingsteams. De docent-onderzoekers hebben naast een lesgevende taak ook een onderzoekstaak. Veelal werken zij aan een eigen onderzoeksopdracht. Verder ondersteunen zij de practor en betrekken zij collega's en studenten bij de onderzoeksactiviteiten van het practoraat.

Professionele leercommunities

Zoals aangegeven richten de practoraten zich op beroepsinhoudelijke thema's die vanuit de sector worden aangedragen. Daarnaast kennen de practoraten overkoepelende, Da Vinci brede, thema's. Die thema's ko-

Figuur 1: Practoren en leercommunities.

men voort uit de strategische visie. Een van de thema's is hybride leeromgevingen. Dat thema wordt opgepakt door een professionele leercommunity (PLC). Via deze leercommunity worden de practoraten met elkaar verbonden rondom het thema hybride leeromgevingen (Figuur 1).

Vanuit elk practoraat neemt een docent-onderzoek deel aan de PLC hybride leeromgevingen. Ondersteuning komt vanuit de dienst Onderwijs, Strategie en Kwaliteit (DOSK). Verder heeft de PLC een samenwerkingsverband met het lectoraat Beroepsonderwijs van de Hogeschool Utrecht (HU).

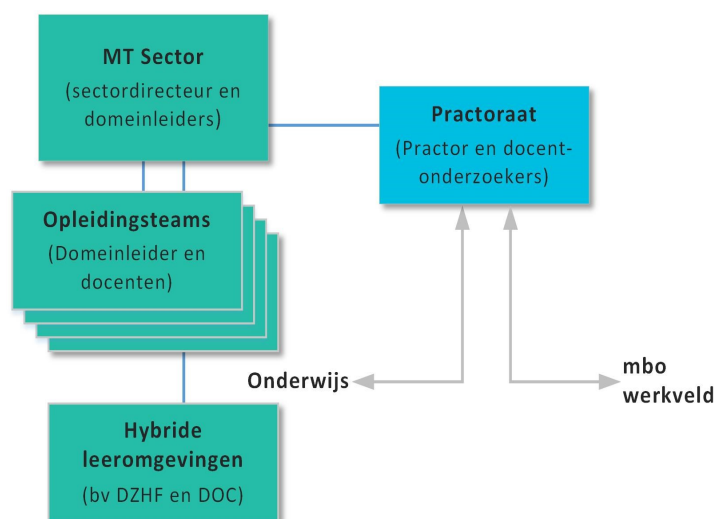
Organisatorische verankering

Zowel op strategisch als op operationeel niveau zijn het practoraat en de sector nauw met elkaar verbonden. De onderzoeksagenda van het practoraat staat niet los van het strategische agenda van de sector. Enerzijds, geeft de strategie en het opleidingsportfolio van de sector richting aan de onderzoeksthema's van het practoraat. Anderzijds dragen de onderzoeksresultaten van het practoraat bij aan de onderwijsvernieuwingen binnen de sector. Zoals aangegeven vormen de docent-onderzoekers op operationeel niveau de verbinding tussen de sector en het practoraat. Voor de bemensing is het practoraat afhankelijk van het potentieel binnen de sector.

Een goede samenwerking tussen het practoraat en de sector is cruciaal voor het succes van het practoraat. Het practoraat wordt dan ook gepositioneerd in de sector en valt onder het Management Team (MT) van de sector. De practor rapporteert direct aan de sectordirecteur (figuur 2).

Op uitvoerend niveau werkt het practoraat nauw samen met de Curriculum Experts (CE-ers), docenten en studenten uit de sector. Die samenwerking krijgt concreet vorm door:

- het uitvoeren van onderzoek naar nieuwe beroeps-

Figuur 2: Positionering practoraten.

praktijken door docent-onderzoekers;

- de betrokkenheid van het practoraat bij projecten die de studenten uitvoeren;
- de participatie van het practoraat bij de onderwijsvernieuwingen binnen de sector;
- het professionaliseren van docenten binnen de sector.

Daarnaast onderhoudt het practoraat relaties met het mbo-werkveld. Voor de Innovatiemanagers ligt hier ook een rol weggelegd. De Innovatiemanagers hebben groot netwerk in het werkveld waar het practoraat van kan profiteren.

Dat werkveld dient breed te worden opgevat. Het gaat om diverse stakeholders waaronder:

- bedrijven, instellingen en brancheorganisaties waar de sector mee samenwerkt;
- subsidietrajecten en samenwerkingsverbanden van de sector;
- aanverwante lectoraten uit het hbo;
- aanverwante practoraten uit het mbo.

PRAKTIJKGERICHT ONDERZOEK

De kerntaak van de practorataten is het uitvoeren van onderzoek. Op zich is dat geen nieuwe activiteit voor het Da Vinci College. Bijvoorbeeld, bij het realiseren van hybride leeromgevingen is een onderzoekende houding van groot belang. Te denken valt aan het experimenteren met nieuwe installaties in de DZHF zoals de lasrobot. Zo leren docenten en studenten om te gaan met nieuwe technieken. De practorataten bouwen voort op die werkwijze door het uitvoeren van praktijkgericht onderzoek.

Er bestaan diverse vormen van onderzoek. Het Nationaal Regieorgaan Onderwijsresearch (NRO) onderscheidt vijf onderzoekspraktijken (Kalderwaj, 2018):

- fundamenteel onderzoek
- beleidsgericht onderzoek
- onderzoekend handelen
- praktijkonderzoek
- praktijkgericht onderzoek

Fundamenteel en beleidsgericht onderzoek zijn minder relevant voor de practorataten. Bij **fundamenteel onderzoek** staat theorievorming voorop en niet zozeer het oplossen van praktische vraagstukken. Dit type onderzoek wordt veelal uitgevoerd op universiteiten.

Beleidsgericht onderzoek richt zich op het monitoren van beleidsmatige interventies. Bijvoorbeeld, de effecten van wettelijke experimenteerruimtes worden via beleidsonderzoek geëvalueerd.

Resultaten van fundamenteel onderzoek en beleidsonderzoek kunnen wel als referentie dienen voor praktijkgericht onderzoek, het type onderzoek waar de practorataten zich mee bezig houden.

Bestaande onderzoekspraktijken

Van docenten wordt verwacht dat zij **onderzoekend handelen**. Zij moeten in staat zijn om te reflecteren over het eigen onderwijs om van daaruit op zoek te gaan naar kennis waarmee men het onderwijs kan verbeteren. Zoals eerder aangegeven is een onderzoekende houding of het onderzoekend handelen cruciaal voor het realiseren van hybride leeromgevingen.

Bij **praktijkonderzoek** gaat het om onderzoek dat relevant is voor specifieke situatie maar lastig te vertalen is naar andere situaties. Te denken valt aan bijvoorbeeld onderzoek naar de onderwijskwaliteit van een opleiding. Uitspraken over de kwaliteit zijn van groot belang voor het betreffende opleidingsteam maar veelal niet te generaliseren naar andere opleidingen.

Praktijkgericht onderzoek

Onderzoekend handelen en praktijkonderzoek vinden reeds plaats binnen het Da Vinci College, al wordt het vaak niet al zodanig benoemd. De practorataten bouwen daar op voort door het uitvoeren van praktijkgericht onderzoek. Bij alle drie de onderzoekspraktijken geldt dat de vraagstelling voortkomt uit de beroeps- en onderwijspraktijk. De vraagstelling bij **praktijkgericht onderzoek** heeft echter een bredere relevantie.

Praktijkgericht onderzoek draagt bij aan de vernieuwing van het onderwijs én aan het vergroten van de wetenschappelijke inzichten over het beroepsonderwijs. Die laatste toevoeging levert het cruciale verschil op met praktijkonderzoek (Kalderwaj, 2018). Dat betekent dat praktijkgericht onderzoek methodologisch verantwoord uitgevoerd dient te worden. Volgens Andriessen (2014) komen daar verschillende keuzes bij kijken die verwijzen naar de dichotomie tussen methodische grondigheid en praktische relevantie.

Praktijkgericht onderzoek bestudeert vraagstukken op de grens tussen het onderwijs en het werkveld. Dat vraagt om de betrokkenheid van diverse stakeholders uit beide domeinen. Belangrijke stakeholders zijn bedrijven en instellingen uit het werkveld, docenten en studenten. Deze partijen zijn trouwens ook betrokken bij het creëren van de hybride leeromgevingen. Betrokkenheid van die stakeholders is cruciaal tijdens alle fasen van praktijkgericht onderzoek:

- bij de vraagarticulatie;
- bij het bepalen van de onderzoeksaanpak;
- bij het uitvoeren van het onderzoek;
- bij het implementeren van de resultaten in het onderwijs;
- bij de disseminatie van de onderzoeksresultaten.

Samenvattend kent praktijkgericht onderzoek binnen het Da Vinci College de volgende kenmerken:

- De vraagstelling komt voor uit de beroeps- en onderwijspraktijk en richt zich op vernieuwende beroepspraktijken.
- Het onderzoek heeft een brede relevantie voor het beroepsonderwijs en draagt bij aan de kwaliteitsverbetering.
- Het onderzoek is methodologisch verantwoord.
- Het onderzoek wordt vormgegeven in samenwerking met diverse stakeholders (multidisciplinair).
- De werkplaatsen voor praktijkgericht onderzoek worden gesitueerd binnen de hybride leeromgevingen van het Da Vinci College.

Ten slotte, het uitvoeren van praktijkgericht onderzoek is geen eenvoudig opgave (Verhoef et al, 2015). Het is van belang dat het Da Vinci College investeert in kennis over praktijkgericht onderzoek. Met name omdat het Da Vinci College, door het verbinden van het onderzoek met de hybride leeromgevingen, een eigen positie inneemt. Geadviseerd wordt om als organisatie de kennis over praktijkgericht onderzoek op te bouwen, vast te leggen en te delen. De PLC Hybride leeromgevingen biedt daarvoor een passend gremium.

ORGANISATIE

Practoren houden zich bezig met praktijkgericht onderzoek en onderwijsvernieuwing. Dat vraagt om de nodige denkkraft. Medewerkers van practoraten dienen daarin gefaciliteerd te worden. Door werkdruk of andere storende factoren kan de denkkraft van medewer-

kers onder druk komen te staan. Een goede balans tussen onderwijs- en onderzoeksactiviteiten is dan ook cruciaal.

Een onderzoek van ECBO uit 2017 laat zien dat docenten, naast lesgebonden taken, een hoge werkdruk ervaren bij taken die te maken hebben met innovatie en onderwijsvernieuwingen. Dat zijn juist de activiteiten die binnen een practoraat centraal staan.

Belangrijk is de balans tussen het onderzoek van het practoraat en de uitvoering van het reguliere onderwijs. Het onderzoek van het practoraat komt er extra bij, omdat het leerproces van de student gewoon doorgaat. De verkoop gaat tijdens de verbouwing gewoon door (Ritzen, et al. 2018).

De werkzaamheden van de practoraten dienen dus goed georganiseerd te worden, mede in relatie tot de andere taken. Aandachtsmanagement (Crabbe, 2016) kan daarbij helpen:

- Beperk het schakelen tussen onderwijs- en onderzoekstaken en verdeel de tijd voor onderzoeksactiviteiten in grotere porties.
- Beperk de vergadertijd door deelname aan externe overleggen te verdelen tussen de sector en het practoraat.
- Bouw speelruimte in die ruimte geeft om te manoeuvreren, om zaken te onderzoeken en om te leren van fouten.
- Maak een plan van aanpak voor de onderzoekstaken die veel tijd vragen.

INRICHTING VAN DE PRACTORATEN

Zoals aangegeven heeft het Da Vinci College als doel om in schooljaar 2021-2022 drie practoraten in te richten. De realiseren verloopt volgens de volgende twee fasen (Practoraten, 2018b):

- **Voorbereidingsfase.** Het opstarten van een practoraat begint met een goed idee dat wordt uitgewerkt in een voorstel. Tijdens de voorbereidingsfase wordt het doel van het practoraat vastgesteld, een projectvoorstel opgesteld dat wordt besproken met de belangrijkste stakeholders én worden de middelen bepaald. De voorbereidingsfase wordt afgesloten met een voorstel dat wordt voorgelegd aan het Col-

Hoe future-proof is jouw onderneming?

MDW Drechtsteden biedt mkb'ers gratis hulp bij online ondernemen!

Ja, ik wil gratis advies/ondersteuning

lege van Bestuur (CvB). Tabel 1 geeft een beschrijving van de activiteiten tijdens de voorbereidingsfase. Indien het CvB akkoord gaat, wordt het voorstel voorgelegd aan de stichting Practoraten. Deze stichting begeleidt mbo-instellingen bij het opstarten van een practoraat.

- **Startfase.** Tijdens de startfase wordt de funding gelegd voor het practoraat. In dit stadium wordt het personeel geworven, de organisatie ingevuld en

een onderzoeksprogramma geschreven. Dat programma wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de stichting Practoraten. Na het invullen van de randvoorwaarden kan gestart worden met het practoraat.

De tabellen 1 en 2 geven op activiteitsniveau een uitwerking van de voorbereidings- en startfasen.

Tabel 1: Activiteiten tijdens de voorbereidingsfase.

Stap		Omschrijving	Wie	Deliverables
1	Doel van het practoraat bepalen	Als eerste wordt de “waarom” vraag beantwoord: wat is het doel en wat wil men bereiken met het practoraat.	Sectordirecteur i.o.m. interne stakeholders	Uitgewerkt idee
2	Projectvoorstel ontwikkelen	In het projectvoorstel wordt de beoogde opzet van het practoraat beschreven. Het voorstel is bedoeld om de belangrijkste stakeholders te informeren. De volgende onderwerpen komen aan bod: ■ de visie en ambities ■ een werkveldanalyse door bv gesprekken met het werkveld ■ de aansluiting bij het onderwijs ■ de opdracht van het practoraat ■ de organisatorische inrichting	Werkgroep die rapporteert aan de sectordirecteur. De werkgroep bestaat uit medewerkers van de sector, de Innovatiemanager. Zij wordt ondersteund door de dienst Onderwijs.	Projectvoorstel
3	Middelen organiseren	Aan de hand van het projectvoorstel worden de financiële middelen bepaald voor de start en de exploitatie van het practoraat. Qua financiën wordt er een onderscheid gemaakt tussen eigen inbreng vanuit het mbo en middelen vanuit subsidies en samenwerkingsverbanden.	Werkgroep	Begroting
4	Besluitvorming	Aan de hand van het projectvoorstel en de begroting neemt het CvB een beslissing. Er vindt een oriënterend gesprek plaats met de stichting Practoraten ter voorbereiding van de volgende fase.	CvB	Projectbrief

Tabel 2: Activiteiten tijdens de startfase (schooljaar 2021-2022).

Stap		Omschrijving	Wie	Deliverables
1	Het werven van de practor en de docent-onderzoekers.	De practor en docent-onderzoekers worden aangetrokken op grond van de opgestelde functieprofielen.	Sectordirecteur i.s.m. de werkgroep, MT en HRM.	Functieprofielen
2	Het opstellen van een onderzoeksprogramma.	Er wordt een onderzoeksprogramma opgesteld dat voortkomt uit de doelen en ambities van het practoraat. In het onderzoeksprogramma wordt ingegaan op o.a. ■ het doel en de ambities van het practoraat ■ de termijn van het onderzoeksprogramma ■ de organisatie, fasering en planning van de activiteiten ■ de samenwerkingsverbanden ■ disseminatie ■ en de financiële prognose van het practoraat Binnen 6 maanden na het oriënterend gesprek dient het onderzoeksprogramma te worden ingediend bij de stichting Practoraten.	Practor, docent-onderzoekers i.s.m. DOSK.	Onderzoeksprogramma
3	Organisatorische invulling van het practoraat	De organisatie wordt ingevuld door het inrichten van de professionele leercommunity én interne en externe werkgroepen. Verder wordt de deelname aan de samenwerkingsverbanden en subsidietrajecten ingevuld.	Practor, sector-directeur i.o.m. interne en externe stakeholders.	
4	Uitvoeren van onderzoeksprojecten	In samenwerking met interne en externe stakeholders worden onderzoeksprojecten ingericht en uitgevoerd.	Practor en docent-onderzoekers	